

*Г. М. Даниленко, М. Л. Водолажський,
Г. В. Летяго, Т. В. Кошман, В. Г. Чернуський,
О. Л. Говаленкова, Н. Г. Романова*

Проблеми формування освітнього середовища для студентів-медиків

Показано, що майже усі студенти старших курсів планують продовжувати медичну кар'єру після закінчення університету. Визначено, що студенти закладів вищої медичної освіти під час підготовки до занять спираються здебільшого на методичні посібники, матеріали аудиторних занять, протоколи МОЗ України. Наукова продукція – як вітчизняна, так і закордонна – не знаходить широкої аудиторії серед студентства. Цей факт вимагає розроблення заходів щодо популяризації результатів наукових досліджень серед студентів та їхнього активного залучення в освітній процес.

Ключові слова: студенти, наукова продукція, навчання.

Підготовка майбутнього лікаря на засадах компетентнісного підходу потребує реалізації трьох важливих складових: теоретичні знання, практичні навички та наукове підґрунтя діяльності. Теоретична складова досягається наявністю фактичних знань, отриманих під час аудиторних занять, а також під час самостійної роботи студента. Практичні навички студент-медик набуває під час роботи із пацієнтами, знайомства з історіями хвороби, участі у клінічних розборах тощо. Проте це – загальновідомі педагогічні технології у закладах вищої і середньої медичної освіти, які широко використовують вже протягом багатьох десятиріч [2, 4, 7]. Важливою передумовою теоретичної та практичної підготовки фахівця з медицини є наукове підґрунтя його діяльності.

Нині відбувається широке залучення студентів до наукової діяльності вже на початку навчання у ЗВО. Численними дослідженнями підтверджено важливість впливу наукової роботи на пізнавальну діяльність студента, їхню професійну самореалізацію [3, 5, 6]. У низці досліджень намагаються відповісти на питання: що саме мотивує студентів до наукових звершень. Зокрема, згідно з даними Д. А. Акманаєвої (2012), провідними мотивами участі студента у наукових роботах є бажання заслужити добре ставлення викладача та мати бонуси під час атестації [1]. Показано, що у сучасного студентства – дуже високий інтелектуальний потенціал, однак лише 10 % готові займатися дослідницькою діяльністю на постійній основі. Необхідно відзначити, що в репрезентованих роботах оцінювалися анкетні відповіді студентів, які вже мали досвід участі у різних сферах студентської науки. На сьогодні досить цікавим є питання стосовно того, в якій саме формі мають бути репрезентовані результати численних вітчизняних та закордонних досліджень, щоб сприяти навчанню широкого кола студентів, і як часто,

у якому обсязі різновиди наукового продукту застосовуються студентами-медиками під час навчання у закладах вищої медичної освіти.

Згідно з результатами анонімного анкетування 130 студентів старших курсів, яке включало як альтернативні, так і ранжовані за ступенем проявів питання відносно застосування різних інформаційних джерел під час процесу навчання, показано, що 93,7 % опитуваних студентів вже визначилися з пріоритетною спеціальністю. Зокрема, за спеціальністю «Хірургія» бажають працювати 21,7 % опитуваних, «Внутрішні хвороби» – 20,7 %, «Акушерство та гінекологія» – 9,6 %, «Педіатрія» – 8,4 %, «Анестезіологія та інтенсивна терапія» – 4,8 %, «Ортопедія та травматологія» – 4,7 %, «Дерматовенерологія» – 4,2 %, «Отоларингологія» – 2,8 %, «Неврологія» – 2,3 %, «Клінічна онкологія» – 1,7 %, «Офтальмологія» – 1,4 %, «Патологічна анатомія» – 1,1 %. До того ж, 10,3 % відповіли, що після отримання спеціальності вони матимуть нагоду пройти спеціалізацію за кардіоревматологічним (7,1 %), гастроентерологічним (1,2 %), наркологічним (1,1 %) та ендокринологічним (0,9 %) профілем. Водночас треба відзначити, що 6,3 % старшокурсників не обрали певного напрямку своєї подальшої діяльності.

Враховуючи отримані результати, закономірно було б припустити, що для досягнення бажаної мети, а саме – для оволодіння певною медичною спеціальністю, студент намагатиметься не лише засвоїти програму навчання, але й певну частину свого часу витратить на пошук відповідей на загальні питання, визначення актуальних наукових тенденцій у певній галузі [3, 6]. Встановлено, що 63,8 % опитуваних переважно отримують інформацію з методичних посібників, які надаються безпосередньо для підготовки до лекцій та практичних занять; 53,8 % опитуваних зазначили, що досить часто користуються довідниками, а також положеннями, наведеними у протоколах діагностики та лікування різних патологічних станів (50,8 %). Необхідно відзначити, що 63,9 % користуються інформацією, яка розміщується на популярних ресурсах виключно з метою загального ознайомлення. А 28,5 % опитуваних показали, що їх цікавить інформація, яка надається у наказах, положеннях та інструкціях МОЗ України. Окрім того, практично третина студентів (26,8 %) широко користуються інформацією медичного спрямування, що подається у формі реклами.

Як зазначалося раніше, майбутні лікарі мають бути ознайомленими із сучасними науковими поглядами щодо різних складових патологічних станів і механізмів їхнього розвитку, користуватися сучасними технологіями діагностики та лікування хвороб тощо. Під час нашого дослідження показано, що студенти-медики сьогодення, спираючись на підручники та фактичний матеріал занять, протоколів, недостатньо приділяють уваги як вітчизняним, так і іноземним науковим досягненням. Показано, що лише 16,2 % опитуваних використовують під час навчання та підготовки до занять інформацію з наукових статей українських журналів та видань

інших країн, а 24,6 % студентів відповіли, що взагалі ніколи не читали наукових статей. Зі стислою науковою медичною інформацією у вигляді тез періодично знайомляться 13,1 %, причому 37,7 % взагалі не знають про таке джерело інформації; 48,5 % опитуваних відвідують науково-практичні конференції лише один раз на рік. Дещо краща ситуація – щодо таких наукових праць, як монографії, – 27,7 % студентів періодично їх використовують у своєму навчанні. Необхідно відзначити, що статті у журналах, монографії в переважній більшості читають студенти, які відвідують наукові гуртки, займаються науковою роботою та планують після закінчення інтернатури присвятити себе науковим дослідженням.

Під час ранжування засобів наукової комунікації за їхньою цінністю для майбутніх фахівців встановлено, що найбільш часто студенти використовують дані, отримані через мережу Інтернет та знання, набуті під час навчання. Наукові форуми їм майже не цікаві, що, швидше за все, є результатом, з одного боку, значного навчального навантаження, браку часу, а з іншого, – низької зацікавленості студентів у цих інформаційних формах. Хоча саме обмін досвідом, який відбувається під час колегіального обговорення питань на наукових форумах, коли є можливість співставлення минулого та сучасного, окреслення майбутніх перспектив є чи не найголовнішими у подальшому професійному становленні фахівця.

Водночас, 65,4 % студентів показали, що їм була б цікавою інформація про нові медичні технології (наукові досягнення у діагностиці, лікуванні, профілактиці тощо); 58,5 % опитуваних зацікавилися б питаннями щодо організації медичного забезпечення населення; 41,5 % студентів – оцінкою стану здоров'я індивідуума та колективу; 41,5% – особливостями розвитку людини у різні вікові періоди; 31,5% – організацією диспансерного спостереження, а третина опитуваних – рекламною інформацією лікарських засобів.

Таким чином, у результаті дослідження встановлено, що майже усі студенти старших курсів мають певну професійну спрямованість, вже визначилися із галуззю медицини, в якій вони працюватимуть у майбутньому. Проте, незважаючи на це, студентська молодь обмежується певним колом інформаційних джерел – незважаючи на те, що на сьогодні немає необхідності витрачати безліч часу у бібліотеках, – переважну більшість підручників, посібників, наукових журналів, монографій подано в електронному вигляді у всесвітній мережі Інтернет, здебільшого ці джерела є загальнодоступними. До того ж, студентство, маючи високотехнологічні гаджети, прагне здебільшого не виходити за межі фактичного матеріалу, який надається на практичних та лекційних заняттях. Окрім того, результати наукових розробок – як вітчизняних, так і зарубіжних – залишаються поза увагою студентів-медиків, і це питання потребує окремого обговорення з метою створення певних заходів щодо популяризації необхідності взаємодії наукової та практичної медицини.

Література

1. Акманаева Д. А. Особенности приобщения студентов к научной деятельности в условиях современного российского вуза / Д. А. Акманаева // Знание. Понимание. Умение. – 2012. – № 1. – С. 294–298.
2. Вишнева Е. М. Роль производственной практики студентов лечебно-профилактического факультета в профессиональной подготовке специалистов / Е. М. Вишнева, М. Г. Евсина, Л. В. Богословская [та ін.] // Современные наукоемкие технологии. – 2015. – № 12–3. – С. 480–483.
3. Горбатовская Н. Н. Использование информационных ресурсов студентами при самостоятельном изучении материала / Н. Н. Горбатовская // Вестник ВГУ. – 2017. – № 4 – С. 43–46.
4. Деревянченко С. П. Активные методы обучения студентов / С. П. Деревянченко, Л. Н. Денисенко // Sciences of Europe. Biological sciences. – 2017. – Vol 1, № 18 (18) (2017) – P. 15–18.
5. Дудікова Л. В. Науково-дослідницька діяльність студентів як складова індивідуалізації навчального процесу / Л. В. Дудікова // Педагогічний альманах. – 2012. – Вип. 16. – С. 126–130.
6. Дятлова К. Д. Самостоятельная работа студентов как способ формирования компетентностей / К. Д. Дятлова, И. А. Колпаков // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2012. – № 1. – С. 25–29.
7. Лопанова Е. В. Интеграция медицинских и педагогических технологий в профессиональной подготовке будущего врача / Е. В. Лопанова, Ю. В. Лалов // Проблемы современной науки и образования. – 2017. – № 14. – С. 72–78.